Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Store Afdeling)

9. marts 2021 *

»Præjudiciel forelæggelse – intellektuel ejendomsret – ophavsret og beslægtede rettigheder i informationssamfundet – direktiv 2001/29/EF – artikel 3, stk. 1 – begrebet »overføring til almenheden« – indsættelse på en tredjemands websted af et ophavsretligt beskyttet værk ved hjælp af framing – værk, som med tilladelse fra indehaveren af ophavsrettigheden er frit tilgængeligt på licenstagerens websted – vilkår i licensaftalen, der kræver, at licenstageren træffer effektive tekniske foranstaltninger mod framing – lovlighed – grundlæggende rettigheder – artikel 11 og artikel 17, stk. 2, i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder«

I sag C-392/19,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Bundesgerichtshof (forbundsdomstol, Tyskland) ved afgørelse af 25. april 2019, indgået til Domstolen den 21. maj 2019, i sagen

VG Bild-Kunst

mod

Stiftung Preußischer Kulturbesitz,

har

DOMSTOLEN (Store Afdeling),

sammensat af præsidenten, K. Lenaerts, vicepræsidenten, R. Silva de Lapuerta, afdelingsformændene J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, A. Prechal, M. Ilešič (refererende dommer), L. Bay Larsen, N. Piçarra, A. Kumin og N. Wahl samt dommerne T. von Danwitz, M. Safjan, D. Šváby, I. Jarukaitis og N. Jääskinen,

generaladvokat: M. Szpunar,

justitssekretær: fuldmægtig M. Krausenböck,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 25. maj 2020,

efter at der er afgivet indlæg af:

– VG Bild-Kunst ved Rechtsanwälte C. Czychowski og V. Kraetzig,

– Stiftung Preußischer Kulturbesitz ved Rechtsanwalt N. Rauer,

– den franske regering ved A.-L. Desjonquères og A. Daniel, som befuldmægtigede,

* Processprog: tysk.

– Europa-Kommissionen ved T. Scharf, V. Di Bucci og J. Samnadda, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 10. september 2020,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 3, stk. 1, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/29/EF af 22. maj 2001 om harmonisering af visse aspekter af ophavsret og beslægtede rettigheder i informationssamfundet (EFT 2001, L 167, s. 10).

2 Denne anmodning er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem VG Bild-Kunst, der er et kollektivt forvaltningsselskab for ophavsrettigheder inden for billedkunst i Tyskland, og Stiftung Preußischer Kulturbesitz (herefter »SPK«), der er en tysk stiftelse for kulturarv, vedrørende VG Bild-Kunsts afslag på at indgå en licensaftale med SPK om anvendelsen af forvaltningsselskabets katalog over værker, idet denne aftale ikke indeholdt en bestemmelse om, at SPK som licenstager skulle forpligte sig til i forbindelse med anvendelsen af de af aftalen omfattede beskyttede værker og frembringelser at iværksætte effektive tekniske foranstaltninger mod tredjemands framing af disse beskyttede værker og frembringelser.

Retsforskrifter

EU-retten

Direktiv 2001/29

3 3., 4., 9., 10., 23. og 31. betragtning til direktiv 2001/29 har følgende ordlyd:

»(3) Den foreslåede harmonisering medvirker til gennemførelsen af de fire friheder på det indre marked og respekterer de grundlæggende retsprincipper, særlig ejendomsretten – herunder den intellektuelle ejendomsret – ytringsfriheden og almenhedens interesse.

(4) En harmoniseret retlig ramme for ophavsret og beslægtede rettigheder vil i kraft af den øgede retssikkerhed samtidig med overholdelsen af et højt beskyttelsesniveau for de intellektuelle ejendomsrettigheder medføre betydelige investeringer i kreativ og innovativ virksomhed […].

[…]

(9) Udgangspunktet for en harmonisering af ophavsret og beslægtede rettigheder bør være et højt beskyttelsesniveau, da sådanne rettigheder er af afgørende betydning for den intellektuelle skabelsesproces. En sådan beskyttelse bidrager til at bevare og udvikle kreativiteten til gavn for ophavsmænd, kunstnere, producenter, forbrugere, kulturen, industrien og almenheden generelt. Intellektuel ejendomsret er derfor blevet anerkendt som en integrerende del af ejendomsretten.

(10) Hvis ophavsmænd og kunstnere skal kunne fortsætte deres kreative og kunstneriske arbejde, er det nødvendigt, at de modtager et passende vederlag for anvendelsen af deres værker, og det samme gælder producenterne, der skal kunne finansiere dette arbejde. De investeringer, der er nødvendige for at fremstille varer som f.eks. fonogrammer, film eller multimedieprodukter og

tjenesteydelser som f.eks. bestillingstjenester, er meget betydelige. En passende retlig beskyttelse af intellektuelle ejendomsrettigheder er nødvendig for at sikre et sådant vederlag og muliggøre et tilfredsstillende afkast af investeringerne.

[…]

(23) Dette direktiv bør medføre en yderligere harmonisering af ophavsmænds ret til overføring til almenheden. Denne ret skal opfattes bredt som omfattende enhver overføring til den del af almenheden, som ikke befinder sig på det sted, hvorfra overføringen finder sted. Denne ret omfatter enhver sådan form for trådbunden eller trådløs transmission eller retransmission af et værk til almenheden, herunder udsendelse i radio og fjernsyn. Denne ret bør dog ikke omfatte andre handlinger.

[…]

(31) Det er nødvendigt at bevare en rimelig balance med hensyn til rettigheder og interesser mellem de forskellige kategorier af rettighedshavere og mellem de forskellige kategorier af rettighedshavere og brugere af beskyttede frembringelser. De i medlemsstaterne gældende undtagelser og indskrænkninger til rettighederne må nyvurderes på baggrund af den nye elektroniske udvikling. Eksisterende forskelle hvad angår undtagelser og indskrænkninger med hensyn til visse handlinger, der er underlagt restriktioner, har direkte negative følger for det indre marked for ophavsret og beslægtede rettigheder. Disse forskelle kan meget vel blive endnu mere udtalte i takt med videreudviklingen af den grænseoverskridende udnyttelse af værker og grænseoverskridende aktiviteter. For at sikre, at det indre marked fungerer tilfredsstillende, bør definitionen af sådanne undtagelser og indskrænkninger i en vis grad harmoniseres. Harmoniseringsgraden bør baseres på deres følger for det indre markeds funktion.«

4 Dette direktivs artikel 3 med overskriften »Retten til overføring af værker til almenheden og retten til tilrådighedsstillelse for almenheden af andre frembringelser« er affattet således:

»1. Medlemsstaterne tillægger ophavsmænd eneret til at tillade eller forbyde trådbunden eller trådløs overføring til almenheden af deres værker, herunder tilrådighedsstillelse af deres værker på en sådan måde, at almenheden får adgang til dem på et individuelt valgt sted og tidspunkt.

[…]

3. Rettighederne efter stk. 1 og 2 udtømmes ikke af en overføring til almenheden eller tilrådighedsstillelse for almenheden i henhold til denne artikel.«

5 Artikel 6 i direktiv 2001/29 med overskriften »Forpligtelser vedrørende tekniske foranstaltninger« fastsætter i stk. 1 og 3:

»1. Medlemsstaterne indfører en passende retlig beskyttelse mod omgåelse af enhver form for effektive tekniske foranstaltninger, som den pågældende foretager, selv om han ved eller burde vide, at dette er formålet.

[…]

3. Ved »tekniske foranstaltninger« forstås i dette direktiv teknologier, anordninger eller komponenter, der under deres normale funktion har til formål at forhindre eller begrænse handlinger i forbindelse med værker eller andre frembringelser, som indehaveren af lovfæstede ophavsrettigheder eller ophavsretsbeslægtede rettigheder eller sui generis-rettigheder efter kapitel III i [Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 96/9/EF af 11. marts 1996 om retlig beskyttelse af databaser (EFT 1996, L 77, s. 20)] ikke har givet tilladelse til. Tekniske foranstaltninger skal anses som »effektive«, hvis

anvendelsen af beskyttede værker eller andre frembringelser styres af rettighedshaveren ved anvendelse af en adgangskontrol- eller beskyttelsesforanstaltning, f.eks. kryptering, scrambling eller anden omdannelse af værket eller andre frembringelser eller en kopikontrolanordning, der opfylder beskyttelsesformålet.«

Direktiv 2014/26/EU

6 Artikel 16, stk. 1 og 2, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/26/EU af 26. februar 2014 om kollektiv forvaltning af ophavsret og beslægtede rettigheder samt multiterritoriale licenser for rettigheder til musikværker med henblik på onlineanvendelse i det indre marked (EUT 2014, L 84, s. 72) bestemmer:

»1. Medlemsstaterne sikrer, at kollektive forvaltningsorganisationer og brugere fører forhandlinger om licensering af rettigheder i god tro. Kollektive forvaltningsorganisationer og brugere skal give hinanden alle nødvendige oplysninger.

2. Licensbetingelser skal være baseret på objektive og ikke-diskriminerende kriterier. Kollektive forvaltningsorganisationer er i forbindelse med licensering af rettigheder ikke forpligtet til at anvende licensbetingelser aftalt med en bruger som præcedens for andre onlinetjenester, når den pågældende bruger leverer en ny type onlinetjeneste, som har været tilgængelig for offentligheden i Unionen i mindre end tre år.

Rettighedshavere skal modtage et passende vederlag for anvendelsen af rettighederne. Tariffer for enerettigheder og retten til vederlag skal stå i et rimeligt forhold til bl.a. den økonomiske værdi af disse rettigheders anvendelse i handelen under hensyntagen til arten og omfanget af anvendelsen af værkerne og andre frembringelser og den økonomiske værdi af den tjenesteydelse, som den kollektive organisation leverer. Kollektive forvaltningsorganisationer skal oplyse den berørte bruger om kriterierne for fastsættelsen af disse tariffer.«

Tysk ret

7 I henhold til § 19a i Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte (lov om ophavsret og beslægtede rettigheder) kræver tilrådighedsstillelse for almenheden af ophavsretligt beskyttede værker tilladelse fra rettighedsindehaverne.

8 I overensstemmelse med § 34, stk. 1, første punktum, i Gesetz über die Wahrnehmung von Urheberrechten und verwandten Schutzrechten durch Verwertungsgesellschaften (lov om forvaltning af ophavsret og beslægtede rettigheder via kollektive forvaltningsselskaber, herefter »VGG«), har de kollektive forvaltningsselskaber pligt til på rimelige vilkår at udstede licens til anvendelse af de rettigheder, hvis forvaltning de har fået overdraget, til enhver, som anmoder herom.

Tvisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

9 SPK driver Deutsche Digitale Bibliothek (herefter »DDB«), som er et digitalt bibliotek for kultur og kundskaber, som danner et netværk mellem tyske kultur- og videnskabsinstitutioner.

10 DDB's websted indeholder links til digitalt indhold, der er lagret på de deltagende institutioners internetportaler. DDB opbevarer som »digitalt udstillingsvindue« dog selv kun miniaturebilleder (*thumbnails*) af værkerne, dvs. en formindsket version af originalen. Når brugeren klikker på et af disse miniaturebilleder, dirigeres vedkommende til den relevante objektside på DDB's websted, som indeholder en forstørret udgave af det pågældende miniaturebillede i en opløsning på 440 × 330 pixel. Ved at klikke på dette miniaturebillede eller benytte lupfunktionen vises en yderligere forstørret version

af det pågældende miniaturebillede i en maksimal opløsning på 800 × 600 pixel i et vindue, der åbnes i forgrunden (*lightbox*). Knappen »Vis objektet på oprindelseswebstedet« indeholder i øvrigt et direkte link til webstedet for den institution, som leverer det pågældende objekt, enten til webstedets startside eller til den side, der indeholder dette objekt.

11 VG Bild-Kunst ville kun indgå en licensaftale med SPK om anvendelsen af forvaltningsselskabets katalog over værker i form af miniaturebilleder, hvis aftalen indeholdt en bestemmelse om, at licenstageren skulle forpligte sig til i forbindelse med anvendelsen af de af aftalen omfattede beskyttede værker og frembringelser at iværksætte effektive tekniske foranstaltninger mod tredjemands framing af miniatureudgaverne af disse beskyttede værker og frembringelser, som blev vist på DDB's websted.

12 Da SPK var af den opfattelse, at et sådant aftalevilkår i henhold til den gældende lovgivning om ophavsret ikke var rimeligt, anlagde stiftelsen sag ved Landgericht Berlin (den regionale ret i første instans i Berlin, Tyskland) med påstand om, at det blev fastslået, at VG Bild-Kunst var forpligtet til at tildele SPK den nævnte licens, uden at denne licens skulle være betinget af iværksættelsen af sådanne tekniske foranstaltninger.

13 Landgericht Berlin (den regionale ret i første instans i Berlin) frifandt VG Bild-Kunst i denne sag. Denne rets dom blev efter SPK's appel heraf ophævet af Kammergericht Berlin (den regionale appeldomstol i Berlin, Tyskland). I *revisionsappellen* har VG Bild-Kunst nedlagt påstand om stadfæstelse af dommen fra Landgericht Berlin (den regionale ret i første instans i Berlin).

14 Bundesgerichtshof (forbundsdomstol, Tyskland) har for det første præciseret, at de kollektive forvaltningsselskaber i henhold til VGG's § 34, stk. 1, første punktum, der gennemfører artikel 16 i direktiv 2014/26, har pligt til på rimelige vilkår at udstede licens til anvendelse af de rettigheder, hvis forvaltning de har fået overdraget, til enhver, som anmoder herom.

15 For det andet fremgår det af den praksis, som den forelæggende ret udviklede i den periode, hvori den ved VGG ophævede nationale lovgivning fandt anvendelse, og som ifølge den forelæggende ret ikke har mistet enhver relevans, at det var tilladt de kollektive forvaltningsselskaber undtagelsesvis at afvige fra deres pligt og afslå at udstede licens til anvendelse af de rettigheder, hvis forvaltning de havde fået overdraget, såfremt dette afslag ikke udgjorde misbrug af monopol, og forudsat at de kunne modsætte sig licensanmodningen ved at påberåbe sig legitime interesser, der skulle tillægges forrang. I denne forbindelse skal der for at fastslå, om der foreligger en objektivt begrundet undtagelse, findes en balance mellem de berørte parters interesser, idet der tages hensyn til lovens formål og det underliggende formål med denne principielle pligt, som er pålagt de kollektive forvaltningsselskaber.

16 Udfaldet af revisionsappellen afhænger af, hvorvidt den omstændighed, at et værk, som med samtykke fra rettighedshaveren, i det foreliggende tilfælde VG Bild-Kunst, er tilgængeligt på et websted som f.eks. DDB's, indsættes på en tredjemands websted ved hjælp af framing, i modsætning til, hvad appeldomstolen fastslog, udgør overføring af værket til almenheden i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i artikel 3, stk. 1, i direktiv 2001/29, når værket indsættes på en sådan måde, at beskyttelsesforanstaltninger mod framing, som rettighedshaveren har iværksat eller pålagt en licenstager at iværksætte, omgås. Hvis dette er tilfældet, vil det kunne påvirke VG Bild-Kunsts medlemmers rettigheder, og VG Bild-Kunst har med rette kunnet gøre tildelingen af en licens til SPK betinget af, at stiftelsen i licensaftalen forpligter sig til at iværksætte sådanne beskyttelsesforanstaltninger.

17 Den forelæggende ret er af den opfattelse, at når miniaturebilleder ved hjælp af framing indsættes på en tredjemands websted ved at omgå de tekniske beskyttelsesforanstaltninger, som rettighedshaveren har iværksat eller foranlediget iværksat, udgør en sådan indsættelse en overføring til et nyt publikum. Hvis dette ikke var tilfældet, ville retten til overføring af et værk til almenheden på internettet i strid med artikel 3, stk. 3, i direktiv 2001/29 de facto blive udtømt, når værket stilles frit til rådighed med

rettighedshaverens tilladelse for alle internetbrugere på et websted, uden at denne indehaver kan bevare kontrollen med den økonomiske udnyttelse af værket og sikre sig en passende deltagelse i anvendelsen heraf til økonomiske formål.

18 Eftersom Bundesgerichtshof (forbundsdomstol) imidlertid er i tvivl om, hvorledes dette spørgsmål skal besvares, henset til Domstolens praksis om brugen af framing (kendelse af 21.10.2014, BestWater International, C-348/13, ikke trykt i Sml., EU:C:2014:2315) og den ytrings- og informationsfrihed, der er sikret ved artikel 11 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (herefter »chartret«) på det digitale område (dom af 8.9.2016, GS Media, C-160/15, EU:C:2016:644, præmis 45), idet det af denne retspraksis fremgår, at hyperlinks medvirker til, at internettet er velfungerende, og til udveksling af meninger og information, har den besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Kan den omstændighed, at et værk, som med rettighedshaverens samtykke er frit tilgængeligt på [et websted], indsættes på en tredjemands [websted] ved hjælp af »framing«, kvalificeres som »overføring til almenheden« i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i artikel 3, stk. 1, i direktiv 2001/29[…], når værket indsættes på en sådan måde, at beskyttelsesforanstaltninger imod »framing«, som rettighedshaveren har iværksat eller foranlediget iværksat, omgås?«

Om det præjudicielle spørgsmål

19 Med dette spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 3, stk. 1, i direktiv 2001/29 skal fortolkes således, at den omstændighed, at der på en tredjemands internetside ved hjælp af framing indsættes ophavsretligt beskyttede værker, som med tilladelse fra indehaveren af ophavsretten er stillet frit til rådighed for almenheden på et andet websted, udgør overføring til almenheden i denne bestemmelses forstand, når værket indsættes på en sådan måde, at de beskyttelsesforanstaltninger mod framing, som denne indehaver har iværksat eller foranlediget iværksat, omgås.

20 I denne henseende bemærkes, at det af artikel 3, stk. 1, i direktiv 2001/29 fremgår, at medlemsstaterne er forpligtede til at sikre, at ophavsmænd får eneret til at tillade eller forbyde trådbunden eller trådløs overføring til almenheden af deres værker, herunder tilrådighedsstillelse af deres værker på en sådan måde, at almenheden får adgang til dem på et individuelt valgt sted og tidspunkt.

21 I henhold til denne bestemmelse har ophavsmænd en præventiv ret, som gør det muligt for dem at komme imellem eventuelle brugere af deres værk og den overføring til almenheden, som disse brugere kunne tænkes at foretage, og dette ved at forbyde denne overføring (jf. i denne retning dom af 7.8.2018, Renckhoff, C-161/17, EU:C:2018:634, præmis 29 og den deri nævnte retspraksis).

22 I det foreliggende tilfælde skal det indledningsvis bemærkes, således som det fremgår af denne doms præmis 10, at hovedsagen i det væsentlige vedrører digitale reproduktioner i form af miniatureudgaver af beskyttede værker, hvis størrelse desuden er formindsket i forhold til originalen.

23 Det skal for det første nævnes, således som den forelæggende ret har redegjort for, at det mellem parterne i hovedsagen er ubestridt, at den af SPK påtænkte offentliggørelse af de miniaturebilleder, som stiftelsen lagrer, og som stammer fra de ophavsretligt beskyttede værker, der er indeholdt i VG Bild-Kunsts katalog, udgør en handling i form af overføring til almenheden i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i artikel 3, stk. 1, i direktiv 2001/29, og kræver således rettighedshavernes tilladelse.

24 Eftersom SPK imidlertid har nægtet at gennemføre foranstaltninger, der har til formål at forhindre, at disse miniaturebilleder indsættes på tredjemands websteder, skal det afgøres, om en sådan indsættelse i sig selv skal anses for at udgøre overføring til almenheden som omhandlet i artikel 3, stk. 1, i direktiv 2001/29, hvilket i bekræftende fald vil gøre det muligt for VG Bild-Kunst som et kollektivt forvaltningsselskab for ophavsrettigheder at kræve, at SPK gennemfører disse foranstaltninger.

25 For det andet, og således som generaladvokaten har anført i punkt 120 i forslaget til afgørelse, spiller ændringen af de omhandlede værkers størrelse ingen rolle for vurderingen af, om der foreligger en handling i form af overføring til almenheden, så længe disse værkers originale elementer er synlige, hvilket det påhviler den forelæggende ret at efterprøve i tvisten i hovedsagen.

26 Som Domstolen allerede har fastslået, skal begrebet »overføring til almenheden« som omhandlet i artikel 3, stk. 1, i direktiv 2001/29, og således som det er fremhævet i 23. betragtning til dette direktiv, opfattes bredt som omfattende enhver overføring til den del af almenheden, som ikke befinder sig på det sted, hvorfra overføringen finder sted, og således enhver sådan form for trådbunden eller trådløs transmission eller retransmission af et værk til almenheden, herunder udsendelse i radio og fjernsyn (dom af 19.12.2019, Nederlands Uitgeversverbond og Groep Algemene Uitgevers, C-263/18, EU:C:2019:1111, præmis 49 og den deri nævnte retspraksis).

27 Det fremgår nemlig af fjerde, niende og tiende betragtning til direktiv 2001/29, at det primære formål med dette direktiv er at indføre et højt beskyttelsesniveau for ophavsmænd, således at disse kan modtage et passende vederlag for anvendelsen af deres værker, bl.a. i tilfælde af en overføring til almenheden (jf. i denne retning dom af 7.8.2018, Renckhoff, C-161/17, EU:C:2018:634, præmis 18 og den deri nævnte retspraksis).

28 Det følger endvidere af det nævnte direktivs artikel 3, stk. 3, at tilladelsen til at medtage beskyttede værker i en overføring til almenheden ikke udtømmer retten til at tillade eller forbyde andre overføringer til almenheden af disse værker (dom af 7.3.2013, ITV Broadcasting m.fl., C-607/11, EU:C:2013:147, præmis 23).

29 Som Domstolen gentagne gange har fastslået, omfatter begrebet »overføring til almenheden« som omhandlet i artikel 3, stk. 1, i direktiv 2001/29 to kumulative kriterier, nemlig en overføring af et værk og overførslen heraf til en almenhed (dom af 2.4.2020, Stim og SAMI, C-753/18, EU:C:2020:268, præmis 30 og den deri nævnte retspraksis, og af 28.10.2020, BY (Fotografisk bevis), C-637/19, EU:C:2020:863, præmis 22 og den deri nævnte retspraksis).

30 For det første vil enhver handling, hvorved en bruger – med fuldt kendskab til konsekvenserne af sine handlinger – giver adgang til beskyttede værker, kunne udgøre en overføring som omhandlet i artikel 3, stk. 1, i direktiv 2001/29 (jf. i denne retning dom af 2.4.2020, Stim og SAMI, C-753/18, EU:C:2020:268, præmis 32 og den deri nævnte retspraksis, og af 28.10.2020, BY (Fotografisk bevis), C-637/19, EU:C:2020:863, præmis 23 og den deri nævnte retspraksis).

31 For det andet skal beskyttede værker for at falde ind under begrebet »overføring til almenheden« i denne bestemmelses forstand effektivt overføres til en almenhed, idet den nævnte overføring er rettet mod et ubestemt antal potentielle modtagere (dom af 19.12.2019, Nederlands Uitgeversverbond og Groep Algemene Uitgevers, C-263/18, EU:C:2019:1111, præmis 66 og den deri nævnte retspraksis) og omfatter et betydeligt antal personer (dom af 29.11.2017, VCAST, C-265/16, EU:C:2017:913, præmis 45 og den deri nævnte retspraksis).

32 For at kunne kvalificeres som »overføring til almenheden« skal overføringen af det beskyttede værk endvidere foretages ved anvendelse af en særlig teknisk fremgangsmåde, der adskiller sig fra den, der hidtil har været anvendt, eller være rettet mod et nyt publikum, dvs. mod et publikum, som

indehaveren af ophavsretten ikke havde taget i betragtning, da den pågældende tillod den første overføring til almenheden af sit værk (dom af 19.12.2019, Nederlands Uitgeversverbond og Groep Algemene Uitgevers, C-263/18, EU:C:2019:1111, præmis 70 og den deri nævnte retspraksis).

33 Domstolen har for så vidt angår begrebet »overføring til almenheden« som omhandlet i artikel 3, stk. 1, i direktiv 2001/29 ligeledes fremhævet, at det indebærer en individualiseret vurdering (dom af 14.6.2017, Stichting Brein, C-610/15, EU:C:2017:456, præmis 23 og den deri nævnte retspraksis).

34 Med henblik på en sådan vurdering skal der tages hensyn til flere supplerende kriterier, som ikke er selvstændige, men indbyrdes forbundne i forhold til hinanden. Eftersom disse kriterier i forskellige konkrete situationer kan være til stede i stærkt varierende omfang, skal de anvendes såvel individuelt som i forhold til deres samspil med hinanden (jf. i denne retning dom af 2.4.2020, Stim og SAMI, C-753/18, EU:C:2020:268, præmis 31 og den deri nævnte retspraksis).

35 Det følger navnlig af Domstolens praksis, at framing, der består i at opdele en side på et websted i flere rammer, og i en af disse rammer ved hjælp af et klikbart link eller et indlejret weblink (*inline linking*) at vise et element, der stammer fra et andet websted, således at brugerne af dette websted ikke kan se, hvorfra dette element stammer, udgør en handling i form af overføring til almenheden som omhandlet i den retspraksis, der er nævnt i denne doms præmis 30 og 31, for så vidt som denne fremgangsmåde indebærer, at det viste element stilles til rådighed for alle potentielle brugere af dette websted (jf. i denne retning dom af 13.2.2014, Svensson m.fl., C-466/12, EU:C:2014:76, præmis 20, 22 og 23).

36 Det følger endvidere af Domstolens praksis, at når der i forbindelse med framing anvendes den samme fremgangsmåde som den, der allerede anvendes til at overføre det beskyttede værk til almenheden på det oprindelige websted, nemlig internettet, opfylder denne overføring ikke betingelsen om et nyt publikum, og at det, eftersom den nævnte overføring således ikke udgør overføring »til almenheden« som omhandlet i artikel 3, stk. 1, i direktiv 2001/29, ikke er påkrævet at indhente tilladelse fra indehaverne af ophavsretten til en sådan overføring (jf. i denne retning dom af 13.2.2014, Svensson m.fl., C-466/12, EU:C:2014:76, præmis 24-30).

37 Det skal imidlertid bemærkes, at denne retspraksis er baseret på en faktisk konstatering af, at adgangen til de berørte værker på det oprindelige websted ikke var underlagt nogen restriktive foranstaltninger (dom af 13.2.2014, Svensson m.fl., C-466/12, EU:C:2014:76, præmis 26, samt kendelse af 21.10.2014, BestWater International, C-348/13, ikke trykt i Sml., EU:C:2014:2315, præmis 16 og 18). I mangel af sådanne foranstaltninger fastslog Domstolen derfor, at rettighedshaveren ved at stille sit værk frit til rådighed for almenheden eller ved at tillade en sådan tilrådighedsstillelse fra begyndelsen havde anset alle internetbrugere for at udgøre almenheden og havde således givet samtykke til, at tredjemand selv kunne foretage overføring af dette værk.

38 I en situation, hvor en ophavsmand forudgående havde givet tilladelse eksplicit og uden forbehold til udgivelsen af den pågældendes artikler på en presseredaktørs websted uden anvendelsen af tekniske foranstaltninger til at begrænse adgangen til disse værker fra andre websteder, kunne denne ophavsmand i det væsentlige anses for at have givet tilladelse til overføring af de nævnte værker til alle internetbrugere (dom af 16.11.2016, Soulier og Doke, C-301/15, EU:C:2016:878, præmis 36 og den deri nævnte retspraksis).

39 I overensstemmelse med det krav om en individualiseret vurdering af begrebet »overføring til almenheden«, der er nævnt i denne doms præmis 33 og 34, kan Domstolens betragtning i den nævnte doms præmis 37 derimod ikke finde anvendelse, når rettighedshaveren fra begyndelsen har iværksat eller foranlediget iværksat restriktive foranstaltninger med hensyn til offentliggørelsen af den pågældendes værk.

40 Navnlig i det tilfælde, hvor et klikbart link giver brugere af det websted, hvorpå linket befinder sig, mulighed for at omgå restriktive foranstaltninger, der er etableret på det websted, hvor det beskyttede værk befinder sig, for derved at begrænse den offentlige adgang til værket til abonnenter, og linket således udgør en indgriben, uden hvilken disse brugere ikke får adgang til de offentliggjorte værker, skal alle de nævnte brugere betragtes som et nyt publikum, som indehaverne af ophavsretten ikke tog i betragtning, da de tillod den oprindelige overføring, og hermed er disse indehaveres tilladelse til en sådan overføring til almenheden påkrævet. Dette er bl.a. tilfældet, såfremt det pågældende værk ikke længere er tilgængeligt for almenheden på det websted, hvor det oprindeligt blev offentliggjort, eller det fremover kun er tilgængeligt på dette websted for et begrænset publikum, men også er tilgængeligt på et andet websted uden tilladelse fra indehaverne af ophavsretten (dom af 13.2.2014, Svensson m.fl., C-466/12, EU:C:2014:76, præmis 31).

41 Hovedsagen vedrører imidlertid netop en situation, hvori indehaveren af ophavsretten ønsker at gøre tildelingen af en licens betinget af, at der iværksættes restriktive foranstaltninger mod framing, således at adgangen til den pågældendes værker fra andre websteder end dem, der tilhører vedkommendes licenstager, begrænses. Under sådanne omstændigheder kan denne indehaver ikke anses for at have givet samtykke til, at tredjemand frit kan overføre den pågældendes værker til almenheden.

42 I overensstemmelse med den retspraksis, der er nævnt i denne doms præmis 38, skal en indehaver af ophavsretten, der iværksætter eller pålægger sine licenstagere at anvende tekniske foranstaltninger, som begrænser adgangen til den pågældendes værker fra andre websteder end dem, hvorfra denne indehaver har givet tilladelse til overføring til almenheden af sine værker, anses for at have givet udtryk for, at tilladelsen til at overføre disse værker til almenheden på internettet er givet med forbehold, således at den del af almenheden, der kan tilgå de nævnte værker, begrænses til brugerne af et bestemt websted.

43 Når indehaveren af ophavsretten har iværksat eller pålagt sine licenstagere at anvende restriktive foranstaltninger mod framing, således at adgangen til den pågældendes værker fra andre websteder end dem, der tilhører vedkommendes licenstagere, begrænses, udgør den første tilrådighedsstillelse på det oprindelige websted og den sekundære tilrådighedsstillelse ved hjælp af framing, forskellige overføringer til almenheden, og hver enkelt af dem skal derfor have tilladelse fra de berørte rettighedshavere (jf. analogt dom af 29.11.2017, VCAST, C-265/16, EU:C:2017:913, præmis 49).

44 I denne henseende kan det imidlertid hverken af dom af 13. februar 2014, Svensson m.fl. (C-466/12, EU:C:2014:76), eller af kendelse af 21. oktober 2014, BestWater International (C-348/13, ikke trykt i Sml., EU:C:2014:2315), udledes, at placeringen på et websted af hyperlinks til beskyttede værker, som er blevet gjort frit tilgængelige på et andet websted, men uden tilladelse fra indehaverne af ophavsretten til disse værker, ikke udgør »overføring til almenheden« som omhandlet i artikel 3, stk. 1, i direktiv 2001/29. Disse afgørelser bekræfter derimod vigtigheden af en sådan tilladelse i forbindelse med denne bestemmelse, idet den netop foreskriver, at enhver overføring af et værk til almenheden kræver tilladelse fra indehaveren af ophavsretten (jf. i denne retning dom af 8.9.2016, GS Media, C-160/15, EU:C:2016:644, præmis 43).

45 De samme konstateringer gør sig imidlertid gældende, når en tredjemand til almenheden overfører beskyttede værker, der er frit tilgængelige på visse websteder, med tilladelse fra indehaveren af ophavsretten, selv om denne indehaver har iværksat eller har pålagt sine licenstagere at anvende tekniske foranstaltninger, der begrænser adgangen til den pågældendes værker fra andre websteder ved hjælp af framing, således at den del af almenheden, der kan tilgå de nævnte værker, begrænses til brugerne af det oprindelige websted.

46 Det bemærkes, at det af hensyn til retssikkerheden og for at sikre et velfungerende internet ikke kan tillades indehaveren af ophavsretten at begrænse sit samtykke på anden måde end ved hjælp af effektive tekniske foranstaltninger som omhandlet i artikel 6, stk. 1 og 3, i direktiv 2001/29 (jf. i denne sidstnævnte henseende dom af 23.1.2014, Nintendo m.fl., C-355/12, EU:C:2014:25, præmis 24, 25

og 27). I mangel af sådanne foranstaltninger kan det nemlig vise sig vanskeligt, navnlig for enkeltpersoner, at efterprøve, om denne indehaver har haft til hensigt at modsætte sig, at den pågældendes værker overføres ved hjælp af framing. En sådan kontrol er endnu vanskeligere, når der er givet underlicenser til disse værker (jf. analogt dom af 8.9.2016, GS Media, C-160/15, EU:C:2016:644, præmis 46).

47 Under sådanne omstændigheder, og således som generaladvokaten har anført i punkt 73 og 84 i forslaget til afgørelse, udgøres det publikum, som indehaveren af ophavsretten tog hensyn til, da den pågældende gav tilladelse til overføring af sit værk til det websted, hvor værket først blev gjort tilgængeligt, i øvrigt alene brugerne af det nævnte websted, og ikke brugerne af det websted, hvor værket efterfølgende kan tilgås ved hjælp af framing uden tilladelse fra denne indehaver, eller andre internetbrugere (jf. analogt dom af 7.8.2018, Renckhoff, C-161/17, EU:C:2018:634, præmis 35).

48 Henset til disse til elementer skal det fastslås, at det forhold, at et ophavsretligt beskyttet værk ved hjælp af framing indsættes på en tredjemands internetside og med samtykke fra indehaveren af ophavsretten stilles frit til rådighed for almenheden på et andet websted, under disse omstændigheder skal kvalificeres som »tilrådighedsstillelse af dette værk for et nyt publikum«.

49 Der kan ganske vist ikke ses bort fra, at hyperlinks, uanset om de anvendes i forbindelse med framing, medvirker til, at internettet – der er særligt vigtigt for ytrings- og informationsfriheden, som er sikret ved chartrets artikel 11 – er velfungerende og til udveksling af meninger og information på dette netværk, der er karakteriseret ved adgang til uanede mængder af information (dom af 29.7.2019, Spiegel Online, C-516/17, EU:C:2019:625, præmis 81 og den deri nævnte retspraksis).

50 En tilgang, hvorefter indehaveren af ophavsretten, selv i det tilfælde, hvor den pågældende har indført restriktive foranstaltninger mod framing af vedkommendes værker, antages at have givet samtykke til, at en tredjemand foretager enhver handling i form af overføring til almenheden af de nævnte værker, som således kan tilgås af samtlige internetbrugere, ville imidlertid være i strid med denne indehavers eneret – der ikke kan udtømmes – til at tillade eller forbyde overføring til almenheden af den pågældendes værker i henhold til artikel 3, stk. 1 og 3, i direktiv 2001/29.

51 Som generaladvokaten har anført i punkt 100 og 101 i forslaget til afgørelse, kan indehaveren af ophavsretten ikke tvinges til at træffe et valg mellem at tolerere en andens ikke-tilladte anvendelse af den pågældendes værk og at give afkald på selv at anvende det i givet fald ved en licensaftale.

52 Såfremt det lægges til grund, at indsættelse ved hjælp af framing på en tredjemands internetside af et værk, der tidligere har været tilgængeligt på et andet websted med tilladelse fra indehaveren af ophavsretten, selv om denne indehaver har iværksat eller foranlediget iværksat beskyttelsesforanstaltninger mod framing, ikke udgør en tilrådighedsstillelse af dette værk for et nyt publikum, ville dette nemlig indebære, at der etableres en regel, der udtømmer overføringsretten (jf. analogt dom af 7.8.2018, Renckhoff, C-161/17, EU:C:2018:634, præmis 32 og 33).

53 Ud over at denne regel ville være i strid med ordlyden af artikel 3, stk. 3, i direktiv 2001/29, ville en sådan regel fratage den nævnte indehaver muligheden for at kræve et passende vederlag for anvendelsen af dennes værk som anført i tiende betragtning til dette direktiv, selv om den særlige genstand for den intellektuelle ejendomsret, således som bemærket af Domstolen, navnlig er at sikre beskyttelsen af de pågældende rettighedshaveres adgang til kommercielt at udnytte de beskyttede frembringelsers udbredelse eller tilrådighedsstillelse ved hjælp af licenser, som indrømmes mod betaling af et passende vederlag for hver enkelt anvendelse heraf (dom af 7.8.2018, Renckhoff, C-161/17, EU:C:2018:634, præmis 34 og den deri nævnte retspraksis).

54 Tilladelse til en sådan indsættelse ved hjælp af framing, uden at indehaveren af ophavsretten kan gøre de rettigheder gældende, der er fastsat i artikel 3, stk. 1, i direktiv 2001/29, ville derfor tilsidesætte den rimelige balance, der er omhandlet i 3. og 31. betragtning til dette direktiv, og som skal bevares inden

for det elektroniske miljø mellem på den ene side den interesse, som indehaverne af ophavsrettigheder og beslægtede rettigheder har i beskyttelsen af deres intellektuelle ejendom, og som er sikret ved chartrets artikel 17, stk. 2, og på den anden side beskyttelsen af de interesser, som brugerne af beskyttede frembringelser har, og disse brugeres grundlæggende rettigheder, navnlig deres ytrings- og informationsfrihed, som er sikret ved chartrets artikel 11, samt af almenhedens interesse (jf. analogt dom af 7.8.2018, Renckhoff, C-161/17, EU:C:2018:634, præmis 41).

55 Henset til ovenfor anførte betragtninger skal det forelagte spørgsmål besvares med, at artikel 3, stk. 1, i direktiv 2001/29 skal fortolkes således, at den omstændighed, at der på en tredjemands internetside ved hjælp af framing indsættes ophavsretligt beskyttede værker, som med tilladelse fra indehaveren af ophavsretten er stillet frit til rådighed for almenheden på et andet websted, udgør overføring til almenheden i denne bestemmelses forstand, når værket indsættes på en sådan måde, at de beskyttelsesforanstaltninger mod framing, som denne indehaver har iværksat eller foranlediget iværksat, omgås.

Sagsomkostninger

56 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Store Afdeling) for ret:

Artikel 3, stk. 1, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/29/EF af 22. maj 2001 om harmonisering af visse aspekter af ophavsret og beslægtede rettigheder i informationssamfundet skal fortolkes således, at den omstændighed, at der på en tredjemands internetside ved hjælp af framing indsættes ophavsretligt beskyttede værker, som med tilladelse fra indehaveren af ophavsretten er stillet frit til rådighed for almenheden på et andet websted, udgør overføring til almenheden i denne bestemmelses forstand, når værket indsættes på en sådan måde, at de beskyttelsesforanstaltninger mod framing, som denne indehaver har iværksat eller foranlediget iværksat, omgås.

Underskrifter